

Веселка

журнал для дітей

БІБЛІОТЕКА
ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW ❖ A Children's Magazine

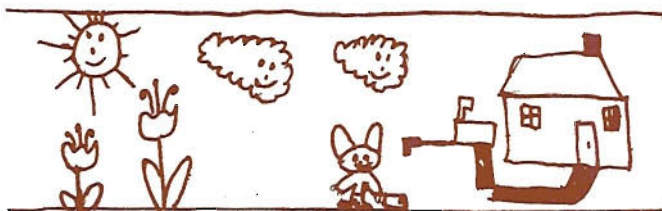
З НАГОДИ ВЕЛИКОДНЯ НАШИМ СПІВРОБІТНИКАМ,
ЧИТАЧАМ ТА ЇХ БАТЬКАМ, ОПІКУНАМ, УЧИТЕЛЯМ І ВИ-
ХОВНИКАМ, УСІМ ПРИХИЛЬНИКАМ НАШОГО ЖУРНАЛУ
І ЖЕРТВОДАВЦЯМ

ш л е

Редакція „ВЕСЕЛКИ”

Марко БРИКОВИЧ, 7 років

Маленький зайчик

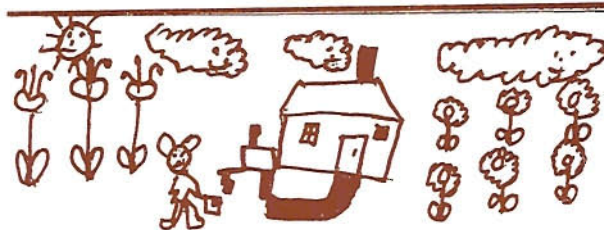
Маленький зайчик пішов
на двір за поштою.

Погі дощ порав падати.

Погі маленький зайчик пішов
і зірвав одну квітку.

На другий день маленький
зайчик подав на двір
багато квіток.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ” ЗА
БЕРЕЗЕНЬ 1981 р.: ЗАГАДКА-НЕДОМОВКА: Шевченко
Тарас: УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ЗАГАДКА: місяць і зорі.
ЩО ЦЕ? а) Крук-друк. б) Осел. в) Ніч-день. г) Стіл. г)
Годинник. ЯКА ЦЕ РОДИНА? Будні-неділя. ЗІРКА — НЕ
ЗІРКА: комета. ЗАГАДКИ-НЕДОМОВКИ: а) Київ. б)
Чорне (море). Дніпро. ХТО БРАТИ? Зуби. НАЗВИ ПРЕД-
МЕТІВ: телефон, мушля, гудзик, ключ, півень, годинник,
пташине перо, пензел, трикутник.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у
Видавництві „Свобода” заходами Українського Народ-
ного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата стано-
вить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартість
цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа
75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Марти Гулей-Пегецкіс

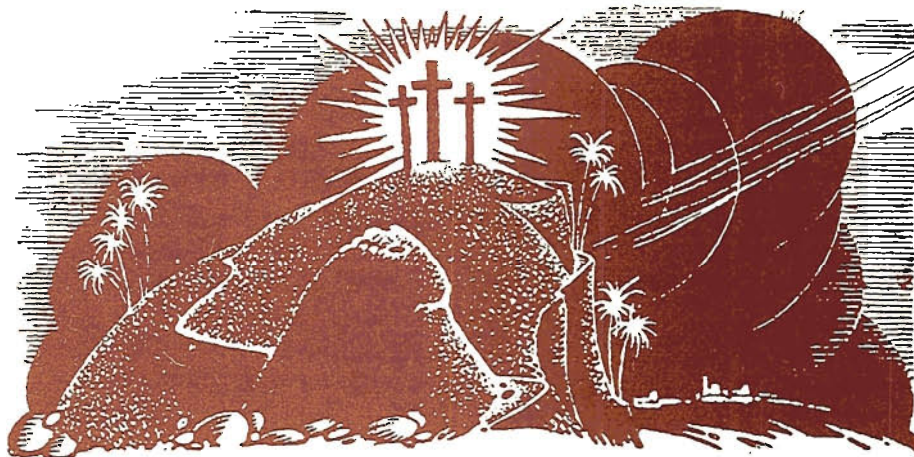
Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey

Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302

Subscription \$8.00 per year, UNA members \$5.00 per year.

Entered as Second Class at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці
Марта Гулей-Пегецкіс — Дівчатка з писанками

Ярослава БОЖЕМСЬКА

ХРИСТОС ВОСКРЕС

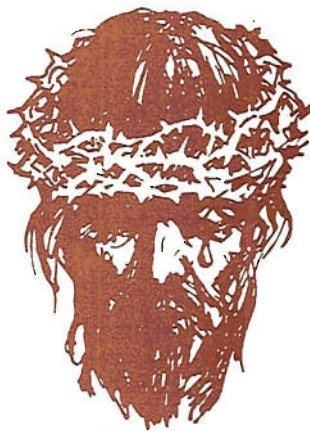
Ілюстрація О. СУДОМОРИ

(Голова Христа — Зеновій Онишкевич)

Дзвонять дзвони, гомін лине
Ген, високо до небес,
Бо сьогодні День Великий:
З мертвих Божий Син Воскрес!

Дзвонять дзвони в храмах Божих,
Чудо із усіх чудес —
Вже співають хором люди
Радісне „Христос Воскрес!”

Встав із гробу, як в пророчих
Книгах сказано було,
І серця розбиті людські
Поеднав Він ув одно.

Він зірвав гріха окови
І для нас готовить рай —
„Із неволі, Христе-Боже,
Увільни наш Рідний Край!

Щоб і там без тюрем, горя
Воскресення Твого день
Зустрічали наші рідні
Серед радісних пісень.

Щоб і там дзвонили дзвони,
В храмах Божих спів лунав,
Щоб раділа Україна:
„Воскресення День настав!”

Мирослав ПЕТРІВ

ВЕСНЯНІ ПОДАРУНКИ

Сонечко весняне,
Вранішнє, рум'яне,
Стало край вікна;
Узяло хмаринку,
Кличе з хати Інку:
„Вийди на хвилинку,
Ось дарунок! На!”

Поки вийшла Інка,
Вітерець дихнув,

Хмарку, мов пір'їнку,
Сонцю з ручок здув.
Мов рожева мла,
Хмарка попливла —
Хмарки вже нема,
Інка в плач...
Дарма!..

Сонце засміялось:
„Дівчинко, не плач!

Ще й тобі залилось
Подарунків, бач!
Для синеньких очок
Квітів килимочок,
Для усточок — сміх,
І м'який обміжок
Для дитячих ніжок
Легких і малих.

Обміжок — межа (green ridge between two fields).

КОЛИ ПОМЕРКЛО СОНЦЕ...

(Ілюстрації Михайла Михалевича)

Це діялось на ранній провесні, давним давно. Між стрімкими скелями, у глибокому темному проваллі лежала підстрілена ловцем серна. Коло неї стояло молоденьке сернятко і, схиливши голову, сумно дивилося на свою маму, мов питалося, як їй допомогти.

— Моя дитино! — промовила серна до сернятка. — Глибока моя рана, смерть заглядає мені в очі, але я не хочу вмирати! Побіжи на високу полонину, щипни з-під білого каменя травиці-немриці і принеси мені. Всі наші предки лікувалися нею в годину знемоги — може й мені вона допоможе.

— Добре, мамо! — відповіло сернятко і стрілою помчалось по скелях, все вище й вище, аж на високу полонину, де під білим каменем росла травиця-немриця. Сернятко щипнуло кілька стебелин і хутенько побігло назад.

Ось перебігає воно невеличку галяву, де попри вориння в'ється круто вгору стежка. Знизу йде мандрівник з вузликом на плечах. Ступає звільна, крок за кроком. Та раптом почуло, що мотузок схопив його за ший і міцно здавив.

Сернятко зойкнуло. Воно попало в сильце і борсалось тепер безсило, мов мушка в павутинні. Доки вистало сил, кидалося і рвалося, а потім звалилося на землю і лежало без руху.

Тим часом мандрівник веселими очима розглядався по околиці, і видно було, що його радує чудова краса високих гір. Нараз з-за скелі вискочив зарослий чорною бородою чоловік, підняв угору довгу ломаку і кинувся назустріч мандрівникові.

— Гроші або життя! — закричав.

— Бідний! — пожаліло сернятко мандрівника. — Попався в тенети так, як і я! Невже обом нам призначено марно загинути?

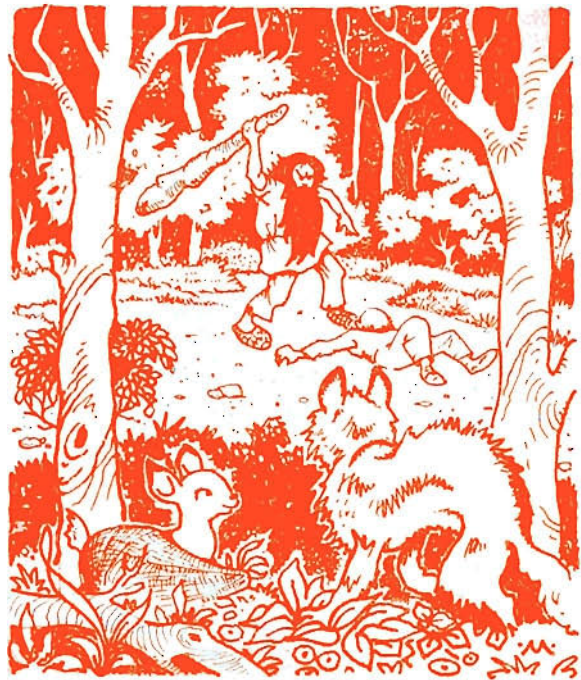
У кущах зашаруділо, затріщали сухі галузки. Хтось пробирався гущавником, хода ставала все виразніша. Сернятко скупилося, зщулилося, раде обернутись, коли б можна, в камінчик або купку моху — але дарма! Смерекові вітки розхилилися і, з-між них глянула вовча морда з висопленим язиком.

— А-а-а! — аж завив вовк на radoщах і облизав губи, побачивши сернятко.

— Ой, вовк! — зойкнуло сернятко, і в нього завмерло серце. — Ні, це не вовк, це вже смерть моя прийшла до мене! А, може, ні? Може це такий вовк, що дасться ублагати?

— Дядечку вовчику! — закликало сернятко. — Не їж мене! Дивись, яке я маленьке і худеньке! А ще й до того моя матуся хвора, і я мушу принести їй на лік зеленої травиці-немриці.

— А вже ж, що тебе з'їм! — відповів вовк. — Що мене обходить твоя мати? Худеньке ти — це правда, але голодному і те добре.

І вовк роззявив пащу, щоб пожерти бідне сернятко.

В ту саму хвилину на галяві роздався крик. Вовк почув людський голос, здригнувся, наїжив шерсть і повернув голову в сторону галяви. Він побачив, що розбишака повалив мандрівника на землю і підняв над ним ломаку.

— Моя смерть! — подумав мандрівник, побачивши над головою ломаку.

Нараз сталося щось незвичайне. Сонце померкло. На землю впала ніч так несподівано, мов би хтось прикрив її величезним платком. Гори, ліси й долини пірнули в п'ятьмі. Земля здригнулась, а з її нутра понісся глухий гуркіт, мов підземний грім.

— Що сталося? — зашуміли ліси смерековим гіллям.

— Що сталося? загомоніли гірські потоки, водопади й шипоти.

— Що сталося? — загуділи вітри, що несли на міцних крилах білі, мов баранчики, хмари.

Сернятко побачило в темряві, як вовк завив з переляку і, круто повернувшись, почав утікати. Біг наосліп, ударяючись об дерева, обтовкаючи собі боки об скелі. За хвилину за вовком і слід застиг.

Сернятко почуло, що сильце вже не давить його і не держить на припоні. Взагалі, його мов не було. Долі лежало помотане мотузззя. Сернятко було вільне. Воно вискочило з гущавини і побігло впоперек галяви.

На галяві теж діялося щось навдивовижу. Розбишака, мов задеревів з несподіванки, і ним огорнув такий переляк, що ломака випала з руки. Розбишака заточився, мов п'яний, кинувся втікати, спотикався і падав. Біг у долину з криком і плачем, а за ним котилося зрушене його ногами каміння.

Коли сернятко опинилося в проваллі, назустріч йому вийшла мати-серна. Її неміч десь поділася, рана почала гоїтись, м'язи відчували колишню силу.

— Що це, матінко, за диво? — питалося сернятко і розповіло свою пригоду з вовком та розбишакою. — Чому так раптом померкло сонце і що означають ті громи, що добуваються з-під землі?

Матінка не знала. Вона була тільки серною. Але за кілька тижнів вона довідалася від пташки-сусідки, що прилетіла з теплих країв. Серна здивувалася, що пташка мала під шиєю червоне пір'ячко, що виглядало, мов велика капля крові.

Із того часу всі її діти, внуки, весь її рід дістали під шиєю червоне пір'я.

Роман Завадович
(за журналом „Світ Дитини” з 1939 р.)

Пояснення-словничок: **померкнути** — to be dark; **неміч** — недуга (illness); **провалля** — precipice, gulf; **полонина** — пасовисько на верху гори; **вориння** — загорожа з довгих молодих смерічок; **борсатися** — кидатися, пручатися, шарпатися (flounder, welter); **щипнути** — скубити (to crop, to browse); **сильце** — trap; **скулитися** — скорчитися; **ублагати** — to entreat; **наїжитися** (волосся) — to ruffle up; **кулак** — fist; **ломака** — костур (cudgel); **шипіт** — малий водопад; **долі** — on the ground; **м'яз** — muscle; **колючка** — thorn; **хижий** — predacious; **ущелина** — яр (ravine); **серпанок** — veil; **тенети** — citi.

Михайло МАМОРСЬКИЙ

ЯК ІСУС УМИРАВ НА ХРЕСТІ...

Як Ісус умирав на хресті,
Янголята ридали святі,
Сум упав на людей і природу:
І Йордань скаламутила воду,
І зів'яли квітки серед трав...
То Христос на хресті умирав.

Як умер Божий Син на хресті,
Землю вкрили тумани густі,
День у ніч обернувся, а з хмари
Грім вогнем спалахнув і ударив,
Темінь ночі надвое роздер...
То Ісус на Голготі умер.

Як ховали в могилу Христа,
Зажурилися села й міста,
Вітер вив-завивав понад полем,
В гаї пальми згиналися з боєм,
Плакав дощик, немов сирота...
То ховали в могилу Христа.

Як Ісус із могили воскрес,
Засміялося сонце з небес,
Розцвітали лілеї чудові,
Щебетали пташки у діброві,
Сум розвіявся з вітром і шез —
Всі сказали: „Христос воскрес!”

НАРОДНІ ОБРЯДИ НА ВЕЛИКДЕНЬ

(Оформлення сторінок Едварда Козака)

Обряд — це припис, за яким відбуваються урочисті богослуження в церкві. Але є також обряд народний, його можна назвати теж звичаєм, наприклад, ставити на Різдво сніп-„дід” в хаті за столом, „посівати” зерном на Новий Рік, прибирати зеленню доми і подвір'я на Зелені свята тощо.

Дуже багато таких обрядів-звичаїв виконує український, передусім сільський нарід, у великодній час. Він триває від Вербної неділі до Провідної неділі — цілих два тижні. Неможливо перелічити всі ці звичаї, тому згадаємо тут лише про найважливіші. Українські діти у вільнім світі знають про це небагато або й зовсім не знають. Народні обряди є частиною духової культури народу. Їх треба знати, тому ми хочемо дещо про них розповісти.

Наближення Великодня заповідає вже попередня неділя. Називають її Вербною, Шутковою або Квітною. В той день у церквах посвячують лозу

або вербу на пам'ять урочистого в'їзду Ісуса Христа до Єрусалиму, коли нарід вітав Його пальмовим віттям. Вийшовши з церкви, українські люди злегка б'ють одні одних лозою, примовляючи: „Лоза б'є, не я б'ю — віднині за тиждень буде Великдень”. Тією лозою господарі виганяють перший раз навесні худобу на пасовище або садять її в землю, щоб коло оселі росла „посвячена поза”.

Останній тиждень перед Великоднем називається Страсним Тижнем. Власне, в церкві починається він у четвер. Його називають у народі різно — живним, великим, навським або і мертвецьким. Того дня ввечері читають у церкві 12 Євангелій, де описано муки Ісуса Христа. Це дуже гарне, але й жалісне богослуження. Слухаючи ці сумні історії, люди тримають запалені свічки і несуть їх запалених аж до дому. Вдома випалюють їх полум'ям хрест на сволюці і переховують цілий рік. Запалюють їх також під час грозової бурі або вкладають в руки вмираючому. Після читання Страсних

Свангелій, на знак жалоби не здвонять у церковні дзвони аж до Воскресної Утрені.

Велика П'ятниця — день жалоби. Люди мало працюють, бо це свого роду свято: не рубають дров, не прядуть, не шують. Ідуть до церкви і моляться коло „Божого Гробу“, де на образі-плащениці лежить замучений Спаситель світу. Так само роблять у Велику Суботу. Тримують суворий піст, а тим часом готують страви на Великдень. В суботу вночі парубки розпалюють коло церкви або на цвинтарі велику ватру — „живий огонь або субітку“, в якому палять старі ворота, плоти та інше вже непридатне господарське приладдя. З вогню ідуть просто на Воскресну Утреню.

Великдень на українським селі — три дні великої всенародної радості, бо ж воскрес Христос. По Воскресній Утрені й Службі Божій панотці благословлять „свячене“, хліб-„паску“, яйця, масло, сир, мак, хрін, м'ясо. По великоднім сніданку люди громадно йдуть під церкву. Три дні без перестанку дзвонять дзвони, дівчата співають пісні — веснянки, „гаївки“ чи „гагілки“. Хлопці ставлять „вежі“, стаючи один на другого. Люди дарують або обмінюються „крашанками“ і „писанками“. Всі поздоровляються взаємно привітом: „Христос воскрес!“ — „Воїстину воскрес!“

Гуцули, що займаються передусім годівлею худоби (корови, воли, коні, вівці, кози), починають

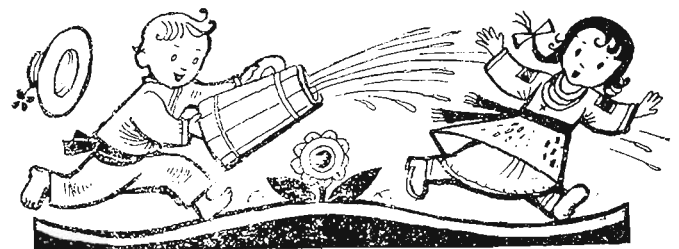
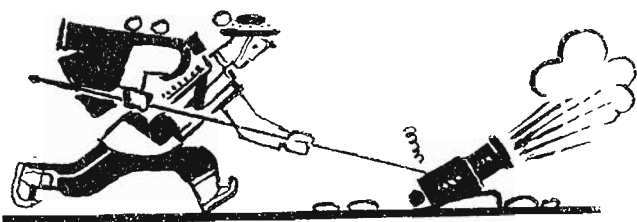
на своїй садибі святкувати Великдень від того, що обходять „свяченим“ три рази довкола хати, потім ідуть до стайні, вітаються з худобою, дають їй трішки паски з сіллю, а також поздоровляють бджоли в пасіці. Лише після того сідають за стіл і споживають великодній сніданок.

Деякі великодні звичаї в Україні сягають у прадавні, навіть передхристиянські часи. В час Великодня, головню на третій день, і в першу неділю по Великодні. Провідну, кожна родина поминає померлих зі свого роду. Тому подекуди вже Страшний Четвер називають „мертвецьким Великоднем“. Провідна поминальна неділя не перешкоджає молоді ще раз зійтися під церкву і забавитися так, як на Великдень

Треба сказати, що багато цих звичаїв тепер ув Україні занепало або призабулося. Не всюди співають дівчата чудові „гаївки“. Причинився до цього московський комуністичний уряд, що переслідує віру в Бога, релігію, зачинив багато церков і карає людей за ті звичаї, що зв'язані з релігією.

(р.)

Пояснення-словничок: **обряд** — rite, perscription of religious or other ceremonial practise; **сволок** — поздовжний бальок під стелею, який підтримує поперечні бальки (beam, girder); **примовляти** — to repeat; **хрін** — horse-radish; **садиба** — оселя (home, settlement); **поминати** — тут: to pray for the dead; **занепадати** — to decay.

Юлія НАЗАРЕВИЧ

РОЛЯНИК

КСЕНЯ ПИСАНКУ ПИСАЛА

(Ілюстрація Марти Гулей-Леґецкіс)

Ксеня писанку писала,
Цілу миску фарби мала,
Довгий пендзлик на шнурку
І малює, що аж ну!

На яєчку, на біленькім,
Повно крапочок маленьких,
Хрестиків, зірок, квіток,
Надokoло, мов вінок.

А що фарби мала досить,
Обмастила нею й носик.
Фартушечок у горошки
Від тієї фарби трошки.

СТРОКАТА КУРКА

Довгохвосте котенятко
Раз розпитувало в неньки:
„Що то, що то за яєчко,
Розмальоване, гарненьке?”

А на те відповідає
Котеняті мама Мурка:
„Розмальоване, строкате
Знесла теж строката курка”.

Строкатий — particoloured.

КОТИК

Котику, котику,
Не сиди на плотику.

Ходи в нашу хатку,
Подай дітям лапку,
Скажи „добрий ранок!”
Дістанеш сніданок:

Молочка горнятко,
Щоб виглядав гладко.

Б. Данилович

Веселик-Лясе

Лясь Веселик біля хати
Взявся пильно працювати,

Посадив він жолудь з дуба —
Як зросте, то й глянуть любо,

Ще й садок собі для втіхи —
Фіґи-міґи і горіхи.

Білка Вустя це почула,
Користь вмить вона збагнула,

Розкопала спритно-тихо
Фіґи, жолудь і горіхи

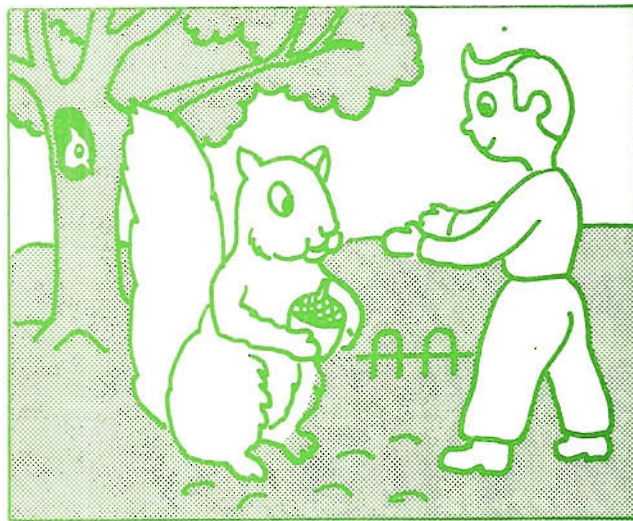
Та й сховала у дупло,
Там, де дятеля житло.

Лясь садочок поливає,
А про злодійку й не знає...

Раптом чути в лісі галас —
Що за лихо? Що там сталось?

Дятель білку тягне з хати
За злодійство покарати.

Вусті сором, що ж робити?
Ляся йде перепросити:

— Вибач, Лясю, винна трішки,
Ось твій жолудь і горішки...

А тоді всміхнулась мило:
— Тільки фіґи я вже з'їла!

ТРОП АБО ПЕСЯЧА ВІРНІСТЬ

(Ілюстрація Михайла Михалевича)

Троп народився на весні 1939 року. Хоч то був тільки песик, мав свою метрику народження. Він був з породи ґріфон, а це означало, що між псами він не звичайна „дворняга”, що пильнує подвір'я, але справжній „шляхтич”.

Коли Тропові було кілька тижнів і він міг уже сам їсти, власник узяв його в кишеню і приніс до дому свого друга, Семенка. Того дня були двадцяті Семенкові іменини. Він дістав від приятелів більше дарунків, але ні одним з них так не втішився, як маленьким Тропом.

Перше знайомство Тропа було з котом. Коли Троп підійшов до кота, той з'їжився, злісно зашипів і наплював йому в очі. Семенко пильнував, щоб обійшлося без пазурів. Він подумав: ще не пора на приятельство. Котові показав місце на старій софі, а Тропа примістив у пачці, що стояла коло Семенкового ліжка.

Друге знайомство було на подвір'ї, куди Семенко вивів Тропа. Троп побачив уперше стадо курей. Коли почав до них підходити, не знаючи, що воно таке, кури почали втікати від нього. Але трохи далі він натрапив на квочку, що водила за собою з десяток жовтих курчаток. Побачивши песика, квочка закудкудакала, злісно кинулася до нього і розпустила крила. Десь з-під возівні вибіг півень з червоним гребенем і кинувся квочці на поміч. Троп опинився у великій небезпеці, але Семен в пору відігнав цю курячу напасті і захистив свого песика.

Песик запам'ятав цю пригоду. Тож, коли побачив індика, що гордо ходив по подвір'ю і белькотав, троп уже не мав охоти з ним познайомитися.

На подвір'ю був теж великий бурий пес. Він підійшов до Семенка і підставив голову, щоб Семенко його погладив. Потім пес торкнув носом Тропа, але Троп з переляку аж перевернувся на спину і став вимахувати лапками в повітрі. Але він побачив, що пес не хоче зробити йому нічого злого. Скінчилося на тому, що Троп поцілував його в ніс і сховався за плечі свого пана. Пан кликав пса — Бурко.

Кілька разів трапився Тропові неприємний випадок: на хаті стало... мокро. Наймичка ухопила Тропа за карк і викинула надвір. Троп протестував, боронився, але не помагало. Врешті Троп догадався, що він завинив. З того часу він сам просив, щоб його випустили з хати на двір.

За кілька місяців Троп ходив сам по саду і по подвір'ї. Він швидко ріс і кріпшав. Вже не боявся нікого. Квочки вже не було, курчата підросли, а до півня вистачило показати зуби або гавкнути, і він забирався геть.

Раз Троп спостерігав, яку неприємну пригоду мав Бурко в кухні. Там стояла шафка, і туди господиня поклала кільце ковбаси. Коли в кухні нікого не було, Бурко відчинив лапою двері шафки і вже почав стягати ковбасу. Надійшла господиня,

Семенкова мама, і випросила Бурка до сіней. Але, поки відчинила двері, Бурко дістав ганчіркою кілька ляпанців по спині. Троп утік під лавку, дивився і подумав: ця смачна ковбаса не для таких, як ми. Нам не вільно її зачіпати. Хіба господиня сама дасть нам покуштувати. Часом це траплялося. Троп переконався, що ковбаса була дуже пахуча і смачна.

Настав час, щоб Троп пішов „до школи”. Учителем був Семенко. Він навчив Тропа подавати лапку і робити те, що пан каже — сісти або покласти на підлогу. Раз Семенко узяв цурупалок, кинув поза себе і казав Тропові принести. Троп приніс у зубах. Або Семенко кидав порожню коробку сірників у траву, і Троп мусів шукати. За те Троп діставав від свого пана шматок ковбаси. Така забава та ще з ковбасою дуже песикові подобалася.

Згодом Семенко казав Тропові лежати на підлозі, а перед ним поклав шматок ковбаси або вареного м'яса. Коли Троп хотів узяти м'ясо, Семенко вигукував „ва” і вдаряв Тропа з легка по носі. Троп зрозумів, що господар не хоче, щоб пес узяв м'ясо. Треба було лежати спокійно. Коли ж Семенко сказав „піф”, то це був знак, що Троп може з'їсти м'ясо.

Пізніше, як Трог вивчив цю штуку, Семенко казав йому сидіти без руху. Семенко клав шматок ковбаси на його носі і казав „ва”. Троп сидів без руху й уважав, щоб м'ясо не впало йому на підлогу. Врешті господар вигукував „піф”, Троп підкидав м'ясо догори і хапав у повітрі. Тоді Семенко гладив його по спині і хвалив: „Добрий, розумний собачка!” Троп дуже тішився, бо розумів, що господар з нього задоволений.

Помаленьку песик виростав на більшого пса. Мав сіро-попелясту шерсть з бронзовими плямами на спині. Шерсть була цупка, як щітина, і волоски звернені в різні сторони. Очі були вкриті бровами, як стріхою. Мав борідку, на яку не раз начеплялися реп'яхи. Хвіст поставлений до гори.

Тропові жилося би зовсім непогано, якби не те, що восени почалася війна. Почалася вона десь на Заході, але не було спокійно і в українському Підкарпатті. Зараз на початку війни прийшла зі Сходу большевицька армія.

Троп не розумівся на політиці, але він спостеріг, що його господар не хоче стрічатися з большевицькими вояками. Коли вони надходили, він утікав у сад між кущі. Коли ж настали осінні сльоти, він узяв Тропа і вночі пішов у ліс.

Там була лісничівка. Лісничий був добрим приятелем Семенка. Але Троп дивувався, чому лісничий не кладе Семенка в ліжко, як усіх інших гостей, але постелив йому леговисько в сіні на горищі будинку, де було різне приладдя для оглядання лісу.

Одного дня прийшла дівчина з села. Мала кошик, ніби хотіла збирати опеньки. Але не на те пішла вона в ліс. Її прислала Семенкова мама, щоб

сказати, що минулої ночі приходила міліція і питала про Семенка.

Семен став дуже обережний. Він наперед обдумував плян, куди втікати, якщо б погоня прийшла і сюди. Недалеко була мокравина, поросла очеретом, і лише лісничий знав стежку, що вела впоперек того багна. Він показав цю стежку і Семенові.

Одної ночі в лісі озвалися якісь переклики. За хвилину міліціанти обступили лісничівку. Вони шукали за втікачами, що ховалися від тюрми і від заслання на Сибір. Семен завчасу викрався зі свого горища і пішов стежкою поміж очерети.

Нікого не знайшовши, запитав начальник міліції.

— Чи то твій собака?

— Певно, що мій! — відповів лісничий.

Тоді один міліціант півголосом сказав до начальника:

— Це молода собака доброї раси. Його можна вишколити для нашої потреби.

— Забрати її! — коротко сказав начальник.

Міліціанти схопили Тропа, хоч він протестував, пручався, навіть хотів кусати. Після обшуку лісничівки міліціанти відійшли разом з Тропом.

Здавалося, що Троп навіки розпрощався з своїм улюбленим господарем, Семенком. Тропові за ним було дуже жалко, бо і серце собаки знає, що таке любов і вірність.

Його завезли до міста і почали вчити того всього, чого треба знати, щоб помагати поліції і воякам охорони кордону: слідити тих людей, за якими шукають, вишукувати їх криівки і стежки, гнатися за їх слідами і прикликати погоню. Тропові не було зле, жив у казармі, їсти мав доволі. Зроду був мудрий, то й наука йшла йому добре. Про Семенка незабаром забув, мав багато знайомих в синіх одностроях. Для нього вони були ласкаві, але привчали його точно виконувати всі їх накази.

За кілька місяців Троп уже сповняв поліційну службу. Його передали війську, що пильнувало кордону в горах Карпатах, над берегами річки Сяну.

Була зима. Семенко весь час переховувався в різних селах, сидів у льохах або на горищах. Врешті він вирішив, що навесні треба буде втікати на Захід, на другий беріг Сяну, де большевиків не було.

Сніг стопився. Поросла трава, на деревах з'явилось листя. Настала пора в дорогу. Зі сховища Семенка до Сяну не було далеко. Люди навчили, де є місце, щоб рвачкий Сян можна перейти вброд. Ішов ночами. Щасливо підійшов до річки. Але саме тут треба бути найбільше обережним, бо берегом ріки ходили прикордонні стежі з псами. Пси висліджували підозрілих людей а вояки їх ловили або й стріляли.

Була темна ніч, без місяця. Семенко повзав по землі. Що кілька кроків зупинявся і наслухував. Щораз ближче було чути шум води недалекої річки. Ще трохи, ще трохи, і він зсунеться з берега у воду.

Нараз почувся якийсь шелест. Семенко заммер. Раптом зовсім недалеко відіззався собачий гавкіт. Семенко чув, як пес біжить у його сторону.

— Все пропало! — подумав Семенко. — Пес мене вислідив, кинеється на мене і прикличе погоню.

Той пес — то був Троп. Він досить далеко відійшов від большевицької стежі, що йшла берегом ріки. Приклавши носа до землі, він відчув, що перед хвилиною туди повзалася людина.

Але... але... що це за запах, — подумав він. — Я ж його десь чув? Ах, та ж це мій колишній господар!

Троп більше не гавкав. Чи ж можна гавкати на свого господаря? Він лише йшов по сліду, доки не побачив у темряві Семенка. Троп кинувся до нього і почав ластитися коло нього, бажаючи язиком досягти його лица.

— Тропе! Це ти? — шепнув Семен, обіймаючи свого приятеля.

Десь подалі відіззалися голоси. Хтось кликав пса. Хтось, може, дивувався, що пес не відповідає на його заклик. Не можна тратити ні хвилину.

Семенко зробив ще кілька рухів і зсунувся у воду. Шум води заглушив його кроки. Ось ще трохи, ще кілька метрів, вже середина ріки, вода сягає вище пояса. Семенко був такий напружений, що не бачив, що Троп пливе коло нього.

Врешті забовванів другий берег ріки. Семен ухопив рукою за гілку вербопозу і виліз на суше. Серце ще билось молотом, але вже не страх, а якась радість відживалася в ньому. І тоді він побачив, що Троп сидить біля нього.

— Тропе! Друже! Ти ж урятував мене...

Пес, може, дивувався. Він пригадав свого господаря і разом з ним вибрався на волю.

М. Маморський

(Пояснення на стор. 15-й внизу).

КВІТОЧКА

Ой квіточко, квіточко,
Яка ти?
Ти цвітеш все літечко —
Ой, цвіті!

Будуть мені квіточки
На вінок,
Як покличуть діточки
У танок.

ТРАВИЧКА

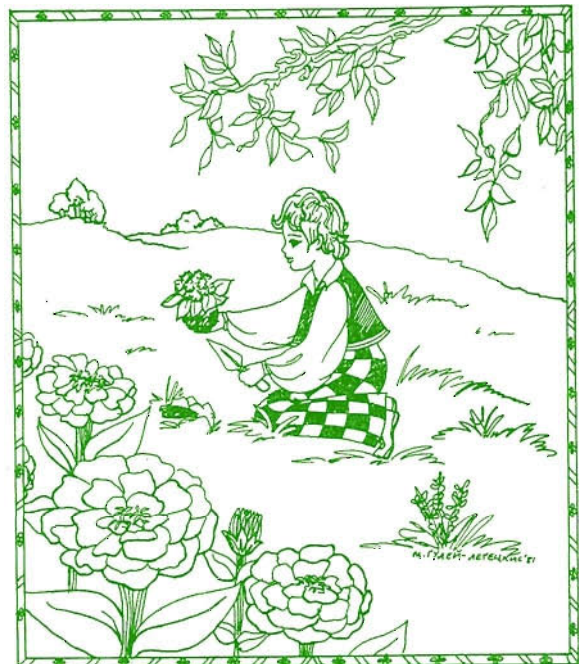
Я кошу від ранку,
А трава росте.
А вести косарку —
Діло не просте.

Ой, траво, травичко,
Я тебе благаю —
Не рости так швидко,
Бо я не встигаю!

ЛІКИ ДЛЯ КВІТІВ

Я люблю плекати квіти.
Перше треба їх садити
Рано-рано навесні —
Дуже легко це мені.

Братіки й сестрички,
Маки і волошки —
Треба всім водички
Дати хоч потрошки.

Бо у спеку без води
В'януть парки і сади,
Нарікають, плачуть квіти,
Як забуду їх полити:

— Поможіть нам в нашій горі,
Від посухи всі ми хворі!..

Я візьму велику лійку —
Вмію сам, вмію сам!

Ось водичка: ваші ліки
Всім я дам, всім я дам!

Садити (рослини) — to plant; мак — poppy; волошка (польова квітка) — cornflower, bluet; спека — heat; поливати — to water; горе — grief, sorrow; посуха — drought, dryness.

ОТ БІДА!

Рано-вранці Ліда встала
І з утіхи заспівала —
Бо надворі сонце сяє,
І троянда розцвітає,
І смішна чубата пташка
Під вікном пісні співає.

Ліда тішиться не дарма —
Бо у неї є обнова —
Це спідничка, дуже гарна,
В білих квітах, малинова.

І в обнові цій Лідуся
Піде в гості до дідуся.

От убралася в спідничку,
Зав'язала в кіску стрічку,
Та й мандрує наша Ліда.
Недалечко вже до діда.

Десь взялася чорна хмара,
Наче за провини кара,
Сонце хмара та закрила —
Почорніло небо ціле...

Грім гримить дедалі ближче,
Вітер Ліді в вуха свище...
Ліда кинулась біжком,
Вітер хльоснув батіжком...

Мокрою прийшла Лідуся,
Та й питається в дідуся:
— Чом на мене дощ напав?
Нащо він мене скупав?

— Добрий дощ, — сказав дідусь, —
Хоч і прикий він комусь:

По дощі весна рясна,
Бож на те вона — весна.

Трави, дерева і квіти
Хочуть пити, хочуть пити!
І тому ідуть дощі
На дерева, на кущі,
На троянди, на травичку —
І на Лідину спідничку!

Троянда — роза; чубатий — long-haired, shaggy; обнова — new dress; кіска (в зачісці) — pigtail, queue; дедалі — farther; хльоснути — вдарити; рясний — abundant.

Ганна ЧЕРІНЬ

ЧОМУ ПОТРІБНИЙ ДОЩ?

Бабуся каже: — Буде дощ!
Це добре для городу!
А я кажу: — Нащо той дощ?
В криниці ж маєм воду!

Бабуся каже: — Без дощу
Не буде в нас водиці,
Не буде річки й ручайв,
Не буде і криниці.

Криниця — spring, well; ручай — потік, струмок (stream).

У КРАЇНІ НАВИВОРІТ

Чи ви знаєте Ігорка, що оце стоїть перед червоним світлом на схрещенні вулиць? Як не знаєте, то я вам скажу. Ігорко — то дуже „порядний” школяр: книжку забув у дома, зошита загубив на завулку, а олівець ще від неділі десь сховавсь, і годі його знайти. Ну, то скажіть самі, хто винен — Ігорко, що його шукав, чи олівець, що десь сховався?

Щоправда, мама вчора дали Ігоркові гроші на новий зошит і олівець, але що ж ти на те порадиш, коли крамниця з шкільним приладдям далеко, а „гросерня” мало не під самим носом. Тому, замість зошита й олівця, „купилося” жувальну гуму і плящину содової води. „Купилося”, еге ж! А мамі „скалося”, що все гаразд. Бо й справді, чому не гаразд, коли гума прекрасно жувалася і видувалася величезними банями, а сода прекрасно смакувала!

А тепер ось, по той бік бульвару — червоне світло, а за світлом доми рядами, а за домами церква, а за церквою школа, і там треба буде читати, та нема з чого, треба буде писати, та нема чим ні на чому. Трохи неприємно!..

Ось на залізному стовпі заплустилось червоне око, а розплустилось зелене. Ігоркові здалося, що воно не розплустилось, а прямо витріщилося на нього, мовляв: їди, вже пізно, запізнився до школи! Бачиш, уже зупинилися всі вантажні авта, і автобуси, і таксіви.

Образився Ігорко на зелене око і, йому на

злість, не пішов. Пішов у парк, що був недалеко, і сів між кущами над берегом ставка.

Кругом зеленіє травичка, кущі пахнуть молодим листям, весною. Подихає легкий теплий вітерець, ніби кличе-запрошує на дозвілля... відпочинок... забаву. Ох, як тут приємно! В тисячу разів приємніше, ніж у школі. А до вакацій, на лихо, ще довгенько чекати. І чому то хтось придумав такий поганий календар? Чому після квітня зразу не поставив липня?

Великий дзвін на вежі повагом ударив дев'ять разів — бом, бом, бом... Ігорко стрепенувся. Щось ніби дев'ять разів боляче шпигонуло його під серцем. Згадав, що якраз тепер його товариші сідають на лавки і починається наука. А Ігоркова лавка — порожня...

На серці в Ігорка зробилося пісно!.. Щоб розігнати сумний настрій, став дивитись у воду. Чи не цікаво? Води тут — жабі по коліна. Але, як у ту воду дивитись, то виглядає, що це якесь провалля, глибока-глибоченна безодня. Зовсім, як інший світ: на самім споді сонце, ближче хмарки, ще ближче галуззя дерев, а отут же зовсім близько, під ногами, ростуть кущики, тільки не догори, а вниз.

„Оце ж, — подумав Ігорко, — це певно та країна, що називається Навиворіт. Бабуся не раз розказувала, що є десь така країна Навиворіт. Там усе не так, як на нашому світі — все навиворіт, усе навпаки. Смішно, але дуже цікаво. Тільки дорогу

туди, казала бабуня, важко знайти... Ха-ха! А я, бач, і не шукав, а знайшов. Варто б піти подивитись...

І враз, мов запрошуючи, якимось привітніше засвітило з дна безодні сонце і веселіше захитали зелені кушки, що росли біля самого берега не вгору, а вниз. Вітерець погладив Ігорка по чуприні.

— Як я пролізу тією дірою в той дивний світ, то там напевно все буде навпаки, ніж тут.

Ігорко вхопився рукою прибережного кущика і спустився „за границю” — одну ногу, потім другу, а врешті весь пересунувся на той бік — у країну Навиворіт. Здавалося, що щось поставило його головою вниз, але скоро минуло це почуття. Іде й дивується. Та й було на що дивитись і дивуватись.

Ось дорога. Їдуть автомобілі — всі назад. Летять птахи хвостами наперед, а головою ззаду керуються. Біжить пес теж задом наперед, а як гавкне, то не „гав-гав”, лише „ваг-ваг”. І горобці ніби цвірінькають, але чуєш не „цір-цір”, а „ріць-ріць”.

Авта, дерева, птахи були здалека великі, а чим ближче до Ігорка, то ставали менші, а як порівнювалися з ним, то зникали, розпливалися. Ось це якраз для Ігорка. Скажуть, наприклад, іти до школи, вона здалека велика, підходжу ближче, а вона меншає, а коли прикладу руку до клямки дверей, вона зникає... Чудово!

Ігор пустився іти далі. Та як не диво! Ніхто його не вчив, а ноги самі пішли назад. Іде і сам до себе сміється. З-за кущів виїхав заднім ходом на велосипеді якийсь хлопець. Ігорко зрадів: от і добре, є в кого розвідатись, які тут порядки.

— Зупинись на хвилину! — вигукнув.

Той зупинився. Ігорко пустився йти до незнайомого хлопця. Хлопець зробив знак рукою — „стій!”

— Не підходь ближче, бо зникнеш мені з очей, — каже. — Та й ти не будеш мене бачити. Ось нехай я від'їду трохи від тебе, то краще бачитимемо один другого.

Хлопець з велосипедом від'їхав кілька метрів і зробився справді куди більший, ніж був.

— Називаюся Окрам, — сказав. — А ти?

— Я Рогі! — відповів Ігор і засміявся, дивуючись, що його язик сам вимовив ім'я навиворіт. Потім додав: — Чи та країна справді називається Навиворіт?

— Так, — відповів Окрам. — Це дуже гарна країна!

— І я так думаю! — сказав Ігорко. — Мені тут дуже подобалося.

— Ось дивись, — каже Окрам. — Тут дерева ростуть корінням угору, а галуззям униз. Бачиш яблуню? Ми викопуємо яблука з землі.

— Мов у нас картоплю! — засміявся Ігор.

— Так само груші, сливи, помаранчі. Суниці в нас такі великі, як овечі шапки. А найбільший гарбуз не виросте більший, як наперсток.

Ігоркові відразу прийшла на думку школа.

— У вас певно нема школи. Власне є, але... Ти підходиш до неї, а вона зникає... І нема куди ходити.

— О, як я до неї підходжу, то вона справді зникає... — сказав Окрам.

Ще хотів щось сказати, але Ігор гучно плеснув у долоні та на весь рот засміявся від щастя.

Окрам трошки почекав, а тоді каже:

— Школа зникає, але за хвилину ти вже бачиш себе в шкільній кімнаті, і здалека з'являється учитель. Не шукаєш книжки, вона сама розгортає сторінки перед тобою, тільки ти до неї занадто не нахиляйся... Сам зошит стрибне на лавку, а олівець сам улізе тобі між пальці...

Ігорко нараз засумувався: — Це щось не по-навиворітному.

— Бо наука і знання в цілім світі однакові! — пояснив Окрам.

В цю мить Ігор почув, що хтось потряс його за плече, а вся країна Навиворіт завертілася, закрутілася і з шумом лопнула, мов кольоровий пузир.

Ігорко розплющив очі. Біля нього стояв поліціант, а на парковій доріжці шумів мотор триколісного мотоцикла.

— Ей, хлопче, ти чого прийшов до парку спати? Хочеш спросоння впасти у воду й утопитись. Чому ти не в школі?

— Я... я... — заїкався хлопець, ще гаразд не пригадавши, що з ним було. — Я був у країні Навиворіт, щоб переконавшись, котра школа краща.

Поліціант узяв Ігорка за руку.

— Покажи, де твій дім?

— То вже краще відставте мене до школи! — відповів Ігор. — Вона тут недалеко.

Пояснення-словничок: **схрещення** — crossing; **завулок** — alley; **витріщитися** — to stare at, to goggle; **стрепенутися** — здригнутися (to start); **пісно** — тут: ніяково (inconveniently); **настрій** — mood; **провалля** — безодня — abyss, chasm; **навиворіт** — навпаки (contrary to, inversely); **шапка** — fur-cap; **наперсток** — thimble; **мильний пузир** — soap-bubble.

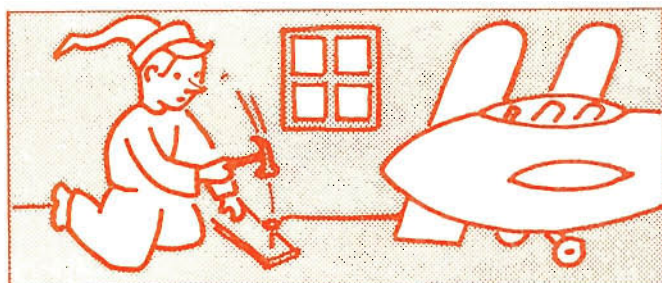
ТРОП АБО ПЕСЯЧА ВІРНІСТЬ

(Закінчення зі стор. 11-ої).

Пояснення-словничок: **порода** — breed, species; **шляхтич** — nobleman; **квочка** — mother-hen; **напасть** adversity; **спина** — back; **наймичка** — female hireling; **ганчірка** — rag; **коробка сірників** — match-box; **шерсть** (тварин) — hair; **реп'ях** — burdock; **большевицький** — тут: Soviet; **опеньок** — honey agaric; **міліція** — тут: поліція; **горище** — garret, loft; **утікач** — fugitive; **мокравина** — swamp, marsh; **заслання** — exile; **обшук** — search; **кордон** — boundary; **переходити вброд** — to ford, to wade; **стежа** — patrol; **повзати** — to crawl; **запах** — smell; **бовваніти** — ледво бути видним з темряви.

Гоца Дядла

Гномик майстер, не простак,
В нього гарний є літак.

Хоч немає в нім мотора,
То й без нього лине вгору.

Ну, а як це він зробив,
Вгору щоб літак летів?

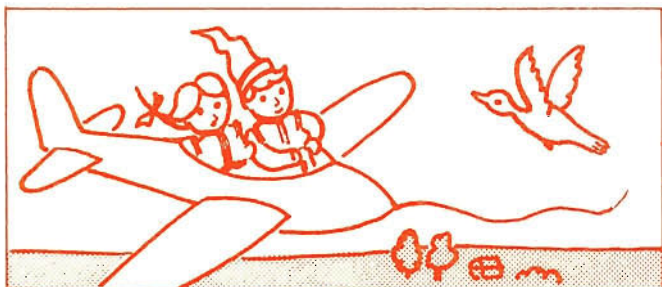

Прив'язав гном літака
До качачого хвоста.

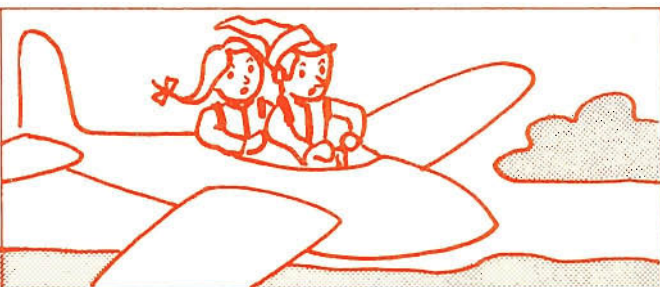

У кабінку сміло сів
Ще і Гоцу запросив.

— Вирушаєм! — Полетіли
Аж туди, під хмари білі.

Раптом нитка з літака
Відчепилась від хвоста...

Гоца в плач. — Цить, — каже гном,
Полетимо ширяком.

Гном і Гоца в легкім вітрі
Скрізь ширяли у повітрі..

Були б гладко приземлились,
Та за кущик зачепились.

У гілля літак — торох!
Впали летуни на мох.

— Гарно, кажуть, — там ширяти,
Та не гарно осідати!

Ширяк — літак, що летить без мотора.